

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора, заступника директора з науково-педагогічної роботи Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

Козловського Юрія Михайловича

на дисертаційну роботу Хмелюк Віти Степанівни на тему: «**Формування державної політики з розвитку приватної освіти в Україні**», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії 281- Публічне управління та адміністрування

Актуальність теми виконаної роботи. Дисертаційна робота представляє значний науковий внесок у сферу публічного управління та адміністрування, зосереджуючи увагу на одній із актуальних тем сучасного суспільства - приватній освіті. Знання і освіта, як ключові фактори соціального та економічного розвитку, призводять до зростання попиту на якісну освіту, яка відповідає б вимогам ринку праці та світовим стандартам. Задоволення такого попиту забезпечується зокрема і приватною освітою, що стала важливою альтернативою для багатьох учасників освітнього процесу. Приватна освіта стає все більш важливою складовою освітнього сектору, і дослідження її розвитку має велике значення для суспільства. На противагу державній системі освіти, що зіштовхується з обмеженими фінансовими ресурсами, приватні навчальні заклади свій розвиток забезпечують власними силами, розраховуючи в основному лише на державну підтримку у вигляді ефективної державної політики. Реформування системи освітніх в Україні, у тому числі шляхом розширення приватного сектору, потребує ретельного розроблення та реалізації такої політики. З урахуванням цих факторів, дослідження актуальної теми формування державної політики з розвитку приватної освіти в Україні стає надзвичайно важливим для приватного сектору, що має значний вплив на освітню систему країни. Авторка чітко аргументує актуальність дослідження та його вплив на сучасне публічне управління, висвітлює проблематику цієї галузі та пропонує концепцію державної політики, спрямованої на покращення якості освіти та забезпечення доступності приватних освітніх послуг у сучасній Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» за темою «Розвиток інноваційних аспектів публічно-приватного партнерства» (номер державної реєстрації №0118U000345). Зокрема, у межах згаданої науково-дослідної роботи запропоновано концептуальну модель формування державної політики розвитку приватної освіти в Україні, що, серед іншого, пропонує напрями удосконалення управління впровадженням інноваційних підходів до реалізації приватної освітньої діяльності.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

Найбільш вагомими результатами, отриманими в дисертаційному дослідженні, на наш погляд, є такі: авторкою обґрунтовано використання кожного методу для досягнення конкретних цілей дослідження. Практичні рекомендації щодо поліпшення державної політики в галузі приватної освіти в Україні, враховують наукові висновки та можливості їхньої практичної реалізації. Загалом, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій у дисертації відображається у взаємозв'язку із літературними джерелами, наявністю доказів, методологічною обґрунтованістю та реалізованими порівняльними аналізами, що забезпечує високий науковий стандарт дослідження та його цінність для публічного управління та освітньої

політики. В межах дослідження використано чіткі методологічні підходи та інструменти для збору та аналізу даних.

Нові факти, одержані здобувачем

У дисертаційній роботі вперше обґрунтовані концептуальні засади формування державної політики розвитку приватної освіти в Україні та розроблені напрями удосконалення системи державного управління у сфері приватної освіти. Особливої уваги заслуговує запропонована концептуальна модель формування державної політики розвитку приватної освіти, що базується на оцінюванні стану розвитку приватної освіти, та оцінюванні рівня державної підтримки розвитку приватної освіти. Варто відмітити підхід авторки до здійснення комплексного оцінювання стану розвитку приватної освіти у розрізі освітніх рівнів та територіальної приналежності закладів, який на відміну від існуючих, враховує динаміку кількості суб'єктів господарювання у галузі приватної освіти та ефективність їх діяльності, виражену у динаміці рівня збитковості, а також підхід до здійснення комплексного оцінювання рівня державної підтримки розвитку приватної освіти в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

В межах дисертаційного дослідження здійснено ретельний аналіз наявної літератури та теоретичних концепцій, пов'язаних з приватною освітою, державною політикою та публічним управлінням. Авторка підтверджує свої наукові положення шляхом посилань на результати попередніх досліджень і зроблених ним висновків у контексті цієї літератури. Дисертація включає значну кількість аналітичних даних, результати опитувань, статистичні звіти, на яких автором побудовано теоретичні концепції та висновки. Здійснений порівняльний аналіз між Україною та іншими країнами щодо розвитку приватної освіти та державної політики, демонструє схожості та відмінності у різних контекстах та дозволяє підкріпити висновки і рекомендації.

Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають меті та завданням роботи. Вірогідність результатів дослідження забезпечена завдяки використанню методів, які відповідають меті та завданням дисертаційного дослідження; методологічній обґрунтованості вихідних позицій; опрацюванню значного обсягу наукових розвідок, документації, нормативно-правової бази та позитивним результатам впровадження матеріалів дисертації.

Високу наукову значущість має розроблена авторкою координаційна модель управління процесом впровадження інноваційних підходів до приватної освітньої діяльності, що на відміну від існуючих передбачає поєднання п'яти основних аспектів координації, а саме: дослідження сучасних викликів освітній діяльності, пошук інноваційних підходів до провадження освітньої діяльності, дослідження проблем впровадження інноваційних підходів, пошук напрямів розв'язання проблем, реалізацію інноваційних підходів до провадження освітньої діяльності.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Наукові положення ґрунтуються як на теоретичних здобутках дисертантки, так і на ретельному аналізі чималої джерельної бази, який дав змогу об'єктивно проаналізувати категоріальний базис дослідження, провести теоретичний аналіз проблеми, забезпечити оптимальне використання адекватних наукових методів дослідження.

На наш погляд, структура дисертації та її результати дозволяють стверджувати, що дисертантка реалізувала усі окреслені завдання, розкрила тему чітко й послідовно. Слід зазначити, що компоненти наукового апарату повністю

корелюють між собою.

Вважаємо, що мета й завдання дослідження, поставлені дисертантом, послідовно реалізовані. Загальні висновки переконливо відображають результати здійсненого дослідження. Матеріали дослідження обговорювались на міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях. Зміст поданих анотацій відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти й основні положення.

Особистий внесок здобувача. Усі теоретичні та практичні результати, що виносяться на захист, отримані авторкою самостійно. У дисертаційному дослідженні використано лише ті ідеї та положення, що становлять індивідуальний внесок здобувачки.

Значення отриманих автором результатів для практики

Наукові рекомендації, висновки, пропозиції, отримані в дисертації, були враховані й використані Івано-Франківською обласною державною адміністрацією департаменту освіти і науки як теоретичні обґрунтування та практичні дані для стратегічних і оперативних рішень у сфері освіти; Львівською обласною державною адміністрацією департаменту освіти і науки при формуванні окремих елементів стратегії розвитку освіти Львівської області з метою надання державної підтримки та рекомендацій закладам приватної освіти щодо можливостей міжнародної співпраці та впровадження інноваційних підходів до провадження освітньої діяльності; Львівським кооперативним фаховим коледжем економіки і права при розв'язанні проблемних аспектів розвитку приватної освіти в межах концептуальної моделі формування державної політики розвитку приватної освіти в Україні; Національним університетом «Львівська політехніка» в освітньому процесі впроваджено запропоновані інноваційні підходи до провадження освітньої діяльності.

Характеристика основних положень роботи

Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи складає 370 сторінок, з них основного тексту – 251 сторінка. Дисертація містить 34 рисунки та 56 таблиць; додатків на 18 сторінках. Список використаних джерел налічує 217 найменувань, з яких іноземною мовою – 47 джерел.

У першому розділі досліджено реалізацію державної політики у сфері реформування освіти в Україні, проаналізовано актуальні контексти забезпечення реалізації права на освіту в Україні. Досліджено проблеми, що заважають реалізації права на здобуття освіти в Україні у повній мірі та розроблено функціональну модель взаємодії складових системи освіти у процесі забезпечення права на здобуття освіти, що демонструє вплив окремих напрямів державної політики, спрямованих на діяльність навчальних закладів державного та приватного сектору, на можливість забезпечення цього права із дотриманням відповідних принципів. Сформовано ієрархічну модель забезпечення реалізації стратегії реформування освіти державними органами управління. Досліджено вплив державної політики на розвиток приватної освіти в Україні в умовах війни. Виявлено, що реалізація державної політики у напрямку приватної освіти в умовах війни в Україні реалізовується в межах загальних стратегій розвитку освіти започаткованих українським урядом протягом останніх років та конкретних рекомендації щодо провадження освітньої діяльності у воєнний та післявоєнний період, проте багато питань розвитку приватної освіти, зокрема щодо реалізації освітньої діяльності

приватних навчальних закладів у воєнний та післявоєнний період залишаються невирішеними.

У *другому розділі* досліджено стан приватної освіти та міжнародний досвід провадження приватної освітньої діяльності, зокрема проаналізовано проблемні аспекти розвитку приватної освіти в Україні та розроблено структурну модель її візуалізації. Виокремлено п'ять основних напрямів проблемних аспектів, що блокують розвиток приватної освіти та потребують розробки дієвої державної політики в межах освітньої та підприємницької складової, зокрема це напрями доступності, якості, інноваційності освітніх послуг, а також ліцензування та комерціалізації освітньої діяльності. Виявлено, що динаміка розвитку приватної освіти в Україні протягом останніх років має значні коливання як у розрізі кількості закладів освіти, так і за кількістю здобувачів, що свідчить про неоднозначне відношення та нестабільність інтересу до приватних навчальних закладів. Досліджено рівень державної підтримки розвитку приватної освіти в Україні, для реалізації якого було розроблено алгоритмічну модель програми прикладного соціологічного дослідження рівня державної підтримки розвитку приватної освіти. В результаті проведеного дослідження підтверджено гіпотезу про те, що розвиток приватної освіти в Україні значною мірою блокується низьким рівнем державної підтримки закладів приватної освіти. При формуванні державної політики розвитку приватної освіти отримані результати дозволяють акцентувати увагу на основних моментах, що потребують першочергового вирішення. Здійснено порівняльну категоріальну характеристику розвитку приватної освіти в Україні з передовим міжнародним досвідом провадження приватної освітньої діяльності.

У *третьому розділі* розроблено заходи удосконалення системи державного управління у сфері приватної освіти, зокрема проаналізовано сучасні виклики, що зумовлюють необхідність застосування інноваційних підходів до реалізації приватної освітньої діяльності та проблеми, що заважають їх впровадженню. На основі проведеного дослідження розроблено координаційну модель управління процесом впровадження інноваційних підходів до приватної освітньої діяльності, що демонструє п'ять основних аспектів координації: дослідження сучасних викликів освітній діяльності, пошук інноваційних підходів до провадження освітньої діяльності, дослідження проблем впровадження інноваційних підходів, пошук напрямів розв'язання проблем, реалізацію інноваційних підходів до провадження освітньої діяльності. Запропоновано напрями удосконалення міжнародної співпраці у сфері приватної освіти в розрізі освітніх рівнів. Запропоновано напрями формування державної політики розвитку приватної дошкільної освіти із концентрацією уваги на проблемах, що пов'язані із легалізацією освітньої діяльності, Запропоновано напрями формування державної політики розвитку приватної загальної середньої освіти, із акцентом на проблемах, що пов'язані із комерціалізацією освітньої діяльності. Запропоновано напрями формування державної політики розвитку приватної фахової передвищої та вищої освіти з акцентом на забезпеченні якості освітніх послуг, Розроблено концепцію формування державної політики розвитку приватної освіти,

Прогнозована оцінка ефективності реалізації запропонованої концепції формування державної політики розвитку приватної освіти базується на основних параметрах проведеного дослідження. Очікуване посилення уваги до окремих напрямів державної політики у розрізі певних освітніх рівнів, що потребують

першочергового розв'язання, представленого на рисунках 3.2-3.5, дозволить підняти рівень державної підтримки розвитку приватної освіти до середнього рівня, при цьому середній рівень державної підтримки розвитку приватної освіти загальний як очікувано зросте на 41,66%, а інтегральний індекс розвитку приватної освіти загальний на 62,37%, що свідчить про ефективність запропонованої в межах проведеного дослідження концепції формування державної політики розвитку приватної освіти.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором

Загальні положення дослідження висвітлено в 15-и наукових публікаціях, з них 7 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 8 тез – у матеріалах науково-практичних конференцій. Основні положення та результати дисертаційної роботи було публічно оприлюднено на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, круглих столах в Україні та країнах-членах ЄС: «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки та освіти» (м. Київ, 25-26 червня 2021 р.); «Розвиток науки в умовах пандемії» (м. Чернівці, 8 трав. 2020 р.); «Сучасна наука: Світові тенденції, технології та інновації» (м. Івано-Франківськ, 24-25 грудня 2021 р.); «Наука сьогодення: Парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій (м. Львів 24–25 червня 2022 р.); «Міжгалузеві диспути: динаміка та розвиток сучасних наукових досліджень» (м. Хмельницький, 21 липня 2023 р.); м. Запоріжжя, «Науково-практична конференція, 24–25 лютого 2023 р.); «Науковий простір в умовах сучасних викликів: теорія і практика» (м. Львів, 30 червня, 2021 р.).

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення одержаних дисертанткою результатів, вважаємо за потрібне висловити певні зауваження дискусійного характеру:

1. У роботі неодноразово підіймаються питання державно-приватного партнерства (с. 45,51,55,57,60,67,82,99,117, 242), зокрема при дослідженні рівня державної підтримки розвитку приватної фахової передвищої та вищої освіти (с. 191), проте не описано чітких механізмів на шляху до ефективного співробітництва між державними та приватними навчальними закладами та напрями його удосконалення для покращення освіти.

2. Дисертанткою запропоновано напрями удосконалення міжнародної співпраці у сфері приватної освіти в розрізі освітніх рівнів (с. 235-252), проте вони описані недостатньо вичерпано. Зокрема, не зазначено, яку роль відіграє держава у співпраці із міжнародними організаціями та як вона забезпечує збалансований та ефективний підхід до цієї співпраці, що вагомо доповнило б пропозиції та рекомендації проведеного дослідження.

3. У дисертації наведено результати дослідження рівня державної підтримки розвитку приватної освіти в Україні (с. 168-195), проведеного шляхом анкетного опитування керівників, експертів та відповідальних осіб, що займаються наданням освітніх послуг в межах приватних закладів освіти, проте таке дослідження не враховує потреби та очікування інших груп, таких як учні, студенти, батьки, вчителі, викладачі, адміністратори приватних навчальних закладів та інші учасники освітнього процесу. На наш погляд більш ширший об'єкт опитування дозволив би повернути увагу до потреб та очікувань усіх учасників освітнього процесу при формуванні державної політики розвитку приватної освіти.

4. У вступі дисертаційної роботи авторка досить детально характеризує складові наукової новизни, зокрема акцентує увагу на показниках ефективності запропонованої

концепції формування державної політики розвитку приватної освіти (с. 38), що на наш погляд, перевантажує формулювання наукової новизни та потребує скорочення.

5. Робота добре проілюстрована, проте значна частина представлених у роботі рисунків дуже детально розкриває усі аспекти, які авторка намагалася охопити впродовж дослідження, що призвело до необхідності застосування досить дрібних шрифтів і погіршило читабельність тексту на них.

6. У роботі представлено велику кількість об'ємних аналітичних таблиць, що перевищують обсяг однієї сторінки. На наш погляд такі таблиці слід виносити у додатки дисертаційного дослідження, оскільки його обсяг і без них є достатнім для відповідності вимогам до дисертаційних робіт.

Разом з цим, наведені міркування не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують наукової цінності рецензованого дослідження.

Загальний висновок. Дослідження проведено на високому теоретичному рівні, матеріал дисертації систематично та логічно викладено. Всі висновки обґрунтовані належним чином з теоретичної та методологічної точки зору. За своїм змістом та спрямованістю дослідження відповідає обраній спеціальності, та робота пройшла належну експертну оцінку. Дисертація представляє собою самостійну та завершену наукову працю, де дотримані найвищі стандарти академічної доброчесності. Форматування та оформлення дисертації відповідає встановленим стандартам та вимогам.

На підставі наведеного можна зробити висновок, що дисертація Хмелюк Віти Степанівни на тему " Формування державної політики з розвитку приватної освіти в Україні" відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 за спеціальністю 281- Публічне управління та адміністрування.

Рецензент:

професор, доктор педагогічних наук,
заступник директора з науково-педагогічної роботи
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Ю.М. Козловський

Підпис Козловського Ю.М. засвідчую
Вчений секретар Національного університету
«Львівська політехніка», к.т.н., доц.

Р.Б. Брилинський